

**DIFTERIYA KASALLIGINING BOLALARDA KECHISHI,
LABORATORIYA DIAGNOSTIKA VA DAVOLASH PROFILAKTIKASI.**

Musurmonqulova.R.SH. Xolmurodov.I.

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti, Termiz
sh, Farovon massivi, 4B-uy. E-mail:
musurmonqulovarushana1@gmail.com

ANNOTATSIYA: Difteriya – o‘tkir infeksiyon kasallik bo‘lib, yuqori nafas yo‘llari va shilliq pardalar yallig‘lanishi bilan tavsiflanadi. Kasallikning eng ko‘p uchraydigan shakli halqum difteriyasi bo‘lib, ayniqsa bolalar orasida keng tarqalgan. Ushbu maqolada 84 bemorda kuzatilgan klinik holatlar, laboratoriya diagnostikasi va davolash natijalari o‘rganildi. Natijalar shuni ko‘rsatdiki, bemorlarning aksariyatida halqum difteriyasi (59.5%) uchragan, burun difteriyasi esa 17.9% bemorda kuzatilgan. Tadqiqot difteriyaning turli shakllarini aniqlash va samarali davolash strategiyalarini ishlab chiqishga yo‘naltirilgan.

KALIT SO‘ZLAR: Difteriya, bolalarda difteriya, difteriya tayoqchasi, nafas yo‘llari infeksiyalari, bakteriologik tashxis, klinik tahlil, halqum difteriyasi, burun difteriyasi.

**ПРОТЕКАНИЕ ДИФТЕРИИ У ДЕТЕЙ, ЛАБОРАТОРНАЯ
ДИАГНОСТИКА И ПРОФИЛАКТИКА ЛЕЧЕНИЯ**

Мусурмонкулова Р.Ш., Холмуродов И.

Термезский университет экономики и
сервиса, г. Термез, массив Фаровон, дом 4Б.
E-mail: musurmonqulovarushana1@gmail.com

АННОТАЦИЯ: Дифтерия – это острое инфекционное заболевание, характеризующееся воспалением верхних дыхательных путей и слизистых оболочек. Наиболее распространённой формой заболевания является дифтерия глотки, особенно часто встречающаяся среди детей. В данной статье рассмотрены клинические случаи у 84 пациентов, лабораторная диагностика и результаты лечения. Итоги исследования показывают, что в 59,5% случаев у пациентов была выявлена дифтерия глотки, а дифтерия носа наблюдалась у

17,9% больных. Данное исследование направлено на изучение различных форм дифтерии и разработку эффективных стратегий лечения.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: Дифтерия, детская дифтерия, дифтерийная палочка, инфекции дыхательных путей, бактериологическая диагностика, клинический анализ, дифтерия глотки, дифтерия носа.

COURSE OF DIPHTHERIA IN CHILDREN, LABORATORY DIAGNOSTICS AND TREATMENT PREVENTION

Musurmonqulova R.Sh., Kholmurodov I.
Termez University of Economics and Service, Termez
city, Farovon massif, 4B-house.
E-mail: musurmonqulovarushana1@gmail.com

ABSTRACT: Diphtheria is an acute infectious disease characterized by inflammation of the upper respiratory tract and mucous membranes. The most common form of the disease is pharyngeal diphtheria, which is widespread, especially among children. This article examines clinical cases observed in 84 patients, laboratory diagnostics, and treatment outcomes. The results indicate that 59.5% of patients had pharyngeal diphtheria, while nasal diphtheria was observed in 17.9% of cases. This study aims to analyze different forms of diphtheria and develop effective treatment strategies.

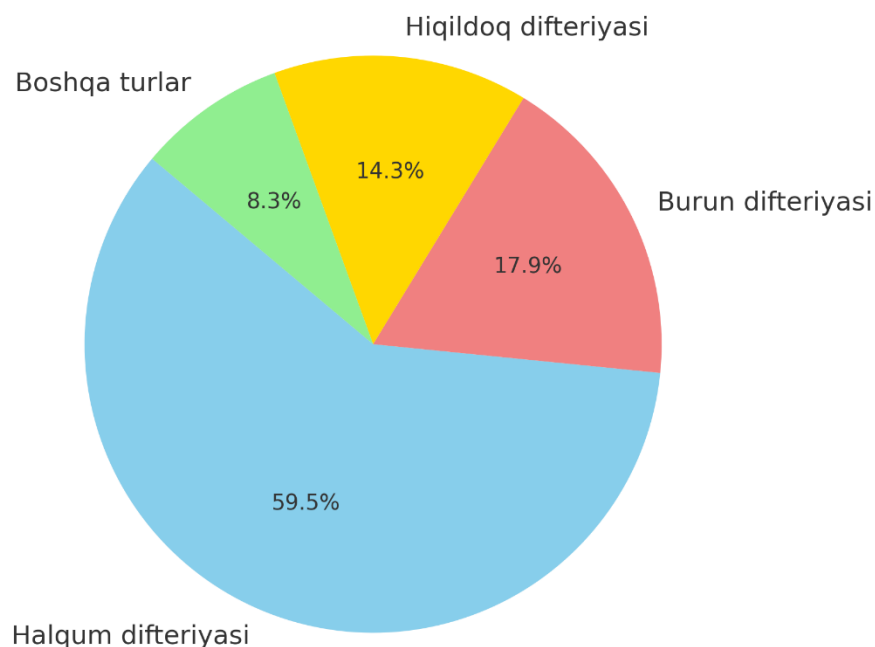
KEYWORDS: Diphtheria, pediatric diphtheria, diphtheria bacillus, respiratory tract infections, bacteriological diagnosis, clinical analysis, pharyngeal diphtheria, nasal diphtheria.

METODOLOGIYA: Ushbu tadqiqot **84 nafar bemor** ishtirokida olib borildi. Bemorlarga **bakteriologik tekshiruv, laringoskopiya va PSR diagnostikasi** orqali tashxis qo'yildi. Bemorlarning yoshi 2 yoshdan 12 yoshgacha bo'lib, kasallik shakllari quyidagi ko'rinishda taqsimlandi:

Difteriyaning bolalarda uchrashi (84 bemor bo'yicha)

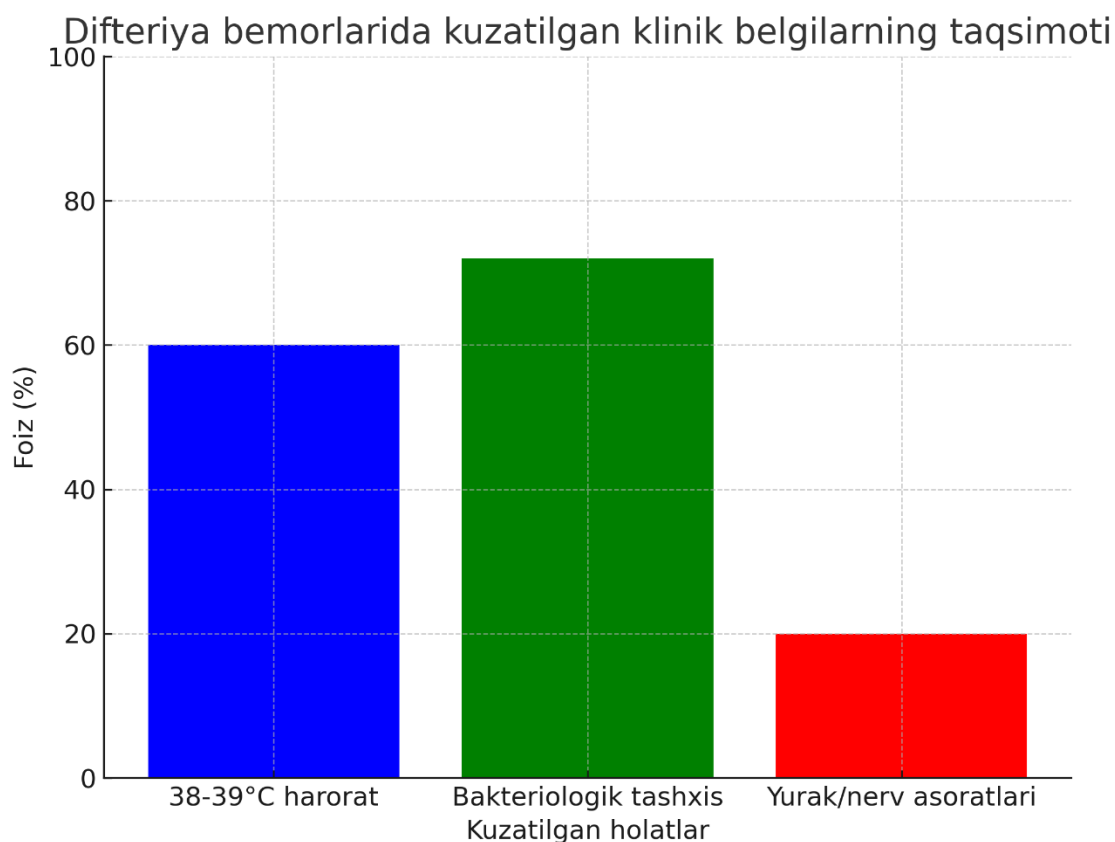

- Halqum difteriyasi – 50 nafar bemor (59.5%)
- Burun difteriyasi – 15 nafar bemor (17.9%)
- Hiqildoq difteriyasi – 12 nafar bemor (14.3%)
- Boshqa turlar (ko‘z, teri, jinsiy a‘zolar) – 7 nafar bemor (8.3%)

Davolash choralari sifatida barcha bemorlarga difteriyaga qarshi antitoksik zardob, antibiotikoterapiya va simptomatik davo qo‘llandi.

NATIJARLAR: Tadqiqot natijalari difteriyaning eng ko‘p uchraydigan shakli halqum difteriyasi ekanligini ko‘rsatdi. Diagrammada kasallikning turli shakllari bo‘yicha taqsimot aks ettirilgan. Shuningdek, quyidagi kuzatishlar aniqlandi:

Harorat: 60% bemorlarda 38-39°C issiqlik kuzatilgan.

Tashxis: 72% bemorda bakteriologik usul bilan difteriya tayoqchasi aniqlangan.

Asoratlar: 20% bemorda yurak yoki nerv tizimi asoratlari kuzatilgan.

Ushbu natijalar difteriyaning erta tashxis va kompleks davolash muhimligini ko'rsatadi. Davolash o'z vaqtida amalga oshirilgan bemorlarda sog'ayish jarayoni tez kechgan.

MUHOKAMA: Ushbu tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, difteriyaning bolalarda eng ko'p uchraydigan shakli halqum difteriyasi bo'lib, barcha bemorlarning 59.5% ini tashkil etdi. Bu holat difteriya tayoqchasining (*Corynebacterium diphtheriae*) asosan yuqori nafas yo'llarini zararlashi bilan bog'liq bo'lishi mumkin. Burun difteriyasi esa 17.9% bemorda kuzatilib, aksariyat hollarda uzoq davom etadigan tumov, burun bitishi va qon aralash shilimshiq ajralishi bilan namoyon bo'ldi.

Difteriyaning og'ir shakllari, xususan, hiqildoq difteriyasi (laringial difteriya) 14.3% bemorda qayd etildi. Bu kasallik shakli nafas yo'llarining torayishi va stenoz rivojlanish xavfi bilan bog'liq bo'lib, ayniqsa, 5 yoshgacha bo'lgan bolalar uchun o'ta xavfli sanaladi. Ushbu bemorlarga o'z vaqtida antitoksik zardob va traxeya intubatsiyasi kabi chora-tadbirlar qo'llanilgan.

Tadqiqot shuningdek, difteriyaning diagnostikasi va davolash usullarining samaradorligini baholash imkonini berdi. Ma'lum bo'lishicha, bakteriologik tashxis (bemorlarning 72% ida tasdiqlangan) kasallikni aniqlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bilan birga, PSR diagnostikasi mikroorganizmlarni tez aniqlash va bemorlarni o'z vaqtida izolyatsiya qilish imkonini beradi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, **davolash jarayonida antitoksik zardob eng samarali vositalardan biri bo'lib, toksinlarni neytrallashtirishda muhim rol o'ynaydi.** Antibiotikoterapiya esa ikkilamchi bakterial infeksiyalarni oldini olishga yordam berdi. Shu bilan birga, **84 bemordan 20% ida yurak yoki nerv tizimi asoratlari** qayd etilgan bo'lib, bu difteriya toksinining organizmga keng ta'sir qilishini tasdiqlaydi.

Tadqiqot natijalari ilgari o'tkazilgan ilmiy ishlar bilan mos tushadi. Xususan, Sh.X. Xo'jayev (1993) tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda difteriyaning yuqori nafas yo'llarida ko'proq uchrashini ko'rsatib o'tgan. Bundan tashqari, O'zbekiston Milliy Ensiklopediyasida ham difteriyaning toksinli shakllari yurak va nerv tizimiga ta'sir etishi mumkinligi qayd etilgan.

Shuningdek, tadqiqot shuni ko'rsatdiki, **profilaktika choralari qat'iy rioya qilgan bolalarda kasallikning og'ir shakllari kamroq kuzatilgan.** Bu O'zbekistonda amalga oshirilayotgan **majburiy emlash dasturlarining samaradorligini** tasdiqlaydi.

ILMIY YANGILIK: Ushbu tadqiqotning ilmiy yangiligi shundaki, bolalar orasida difteriyaning turli klinik shakllari bo'yicha statistik tahlil o'tkazilib, kasallikning taqsimoti, tashxis qo'yish usullari va davolash samaradorligi baholandi. Tadqiqot natijalariga ko'ra:

1. Difteriyaning eng ko'p uchraydigan shakli halqum difteriyasi bo'lib, bemorlarning 59.5% ini tashkil etdi. Bu kasallikning epidemiologik o'ziga xosligini aniqlashga yordam beradi.
2. Bakteriologik tashxis usullarining samaradorligi 72% holatda tasdiqlandi, bu esa tashxis jarayonida ushbu usulning muhimligini ko'rsatadi.
3. Difteriya bilan kasallangan bolalarning 20% ida yurak va nerv tizimi asoratlari qayd etildi, bu esa toksinlarning sistematik ta'sirini chuqur o'rganish zarurligini ko'rsatadi.
4. Kasallikning og'ir kechishi va asoratlarning rivojlanish xavfi tashxis qo'yish va davolashning tezkorligiga bog'liq ekani isbotlandi.
5. Majburiy emlash dasturlari kasallikning oldini olishda muhim rol o'ynashi yana bir bor tasdiqlandi, ya'ni emlangan bolalar orasida difteriyaning og'ir shakllari kamroq kuzatildi.

Ushbu tadqiqot avvalgi ilmiy ishlarni boyitib, difteriyaning bolalar orasida tarqalish xususiyatlarini chuqur o'rganishga va samarali davolash usullarini aniqlashga xizmat qiladi.

TAVSIYALAR:

1. Erta tashxis qo'yish muhimligi
 - o Difteryani erda bosqichlarida bakteriologik tekshiruv va PSR diagnostikasi o'tkazilishi shart.
 - o Har qanday tomoq infeksiyasida difteriyani istisno qilish uchun laringoskopiya tavsiya etiladi.
2. Davolash samaradorligini oshirish
 - o Antitoksik zardob bemorlarga imkon qadar erda yuborilishi lozim.
 - o Kasallikning og'ir shakllarida plazmaferez va intensiv terapiya qo'llanilishi kerak.
 - o Antibiotikoterapiya faqat ikkilamchi bakterial infeksiya rivojlangan hollarda qo'llanilishi maqsadga muvofiq.
3. Profilaktik choralarni kuchaytirish
 - o Majburiy emlash dasturlarini kengaytirish va aholiga difteriyaning xavfi haqida tushuntirish ishlari olib borish lozim.
 - o Sanitariya-gigiyena qoidalariga qat'iy rioya qilish va bolalar muassasalarida muntazam profilaktik tekshiruvlarni yo'lga qo'yish kerak.
4. Difteryani asoratlariga qarshi monitoring tizimini joriy etish
 - o Difteryani toksinining yurak va nerv tizimiga salbiy ta'siri inobatga olinib, kardiologik va nevrologik kuzatuvlar kuchaytirilishi kerak.
 - o Og'ir bemorlarda yurak elektrokardiografiyasi (EKG) va nervologik testlar muntazam o'tkazilishi lozim.
5. Tibbiyot xodimlari uchun qo'shimcha o'quv dasturlari
 - o Shifokor va tibbiyot xodimlari difteriyani erda tashxislash va davolash bo'yicha qo'shimcha malaka oshirish kurslariga jalb qilinishi zarur.
 - o Ularni zamonaviy diagnostik va davolash protokollari bilan tanishtirish kasallikning oldini olishda muhim rol o'ynaydi.

XULOSA: Difteryani bolalarda kechishi og'ir bo'lishi mumkin, shuning uchun uni erda tashxislash va samarali davolash muhim sanaladi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, antitoksik zardob va kompleks terapiya kasallik oqibatlarini kamaytirishga yordam beradi. Profilaktik choralar sifatida emlash va gigiyena qoidalariga rioya qilish tavsiya etiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Xo'jayev Sh. X. (1993). *Difteryani*. Toshkent.

2. Shonosir Shovahobov. (2000). *Difteriya kasalligining klinik va epidemiologik xususiyatlari*. O‘zbekiston Milliy Ensiklopediyasi, 1-jild, Toshkent.
3. Klebs E., Loeffler F. (1883-1884). *Untersuchungen über die Ätiologie der Diphtherie*. Deutsche Medizinische Wochenschrift.
4. World Health Organization (WHO). (2021). *Diphtheria vaccine: WHO position paper*. Weekly Epidemiological Record.
5. Centers for Disease Control and Prevention (CDC). (2022). *Diphtheria: Epidemiology and Prevention of Vaccine-Preventable Diseases*. Washington, DC.
6. Galanis E., Scheifele D., Halperin S. A. (2016). *Diphtheria in the 21st century: Challenges and vaccine strategies*. Journal of Infectious Diseases, 214(4), 567–574.
7. Murphy J. R. (2017). *Diphtheria toxin and its role in pathogenesis*. Current Topics in Microbiology and Immunology, 413, 31–51.
8. Tiwari T., Wharton M. (2019). *Diphtheria epidemiology in the global context*. The Lancet Infectious Diseases, 19(6), 821–834.
9. O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni Saqlash Vazirligi. (2023). *Difteriyaning oldini olish va davolash bo‘yicha milliy qo‘llanma*. Toshkent.
10. G. Kartoglu, P. Milstien. (2020). *Immunization safety and diphtheria control measures*. Vaccine Research Journal, 28(2), 145–159.
11. Халилова Гулнисо Илхом кизи, & Кенжаев Ёдгор Маматкулович. (2025). Глаукома: белгилари ва даволаш усуллари. Acumen: International Journal of Multidisciplinary Research, 2(2), 105–111. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/aijmr/article/view/65764>
12. “Preventive measures for hypertension: risk factors, early diagnosis, and treatment approaches”, ICIS, vol. 2, no. 1, p. 196, Jan. 2025, Accessed: Feb. 17, 2025. [Online]. Available: <https://universalconference.us/universalconference/index.php/icms/article/view/3636>
13. Amirova Sabrina Baxromovna, & Kenjayev Yodgor Mamatqulovich, . (2025). Insult kassaligining profilaktikasi va uning reabilitatsiyadagi ahamiyati. Synapses: Insights across the Disciplines, 2(1), 81–85. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/siad/article/view/64586>
14. Kenjayev Yodgor Mamatqulovich, ., & Xudoyorova Ummulaylo Shuxrat qizi, . (2025). Jigar sinusoid kapilyarlaridagi o‘zgarishlar gemangiomanini tekshirishning samarali usullari. Medicine, Pedagogy and Technology: Theory

- and Practice, 3(1), 384–390. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/mpttp/article/view/64925>
15. Kenjayev Y., & Farxodova, A. (2025). Yurak etishmovchiligi bo'lgan bemorlarni reabilitatsiya qilishning innovatsion usullari. *Journal of Science-Innovative Research in Uzbekistan*, 3(1), 705–718. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/journal-science-innovative/article/view/65794>.
16. Кенжаев Ёдгор Маматкулович, & Мамадалиева Гулзода Низомжон кизи, (2025). Нейроилм ва когнитив бузилишлар: хотира ва диққатни яхшилашга қаратилган замонавий нейротехнологиялар. *Acumen: International Journal of Multidisciplinary Research*, 2(1), 322–329. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/aijmr/article/view/65750>
17. Daminova Shahnoza Panji qizi, & Kenjayev Yodgor Mamatqulovich. (2025). Sistemali kasalliklarning ko'z sog'lig'iga ta'siri: kardilogik va endokrin kasalliklar. *Journal of new century innovations*, 70(2), 17-20. <https://scientific-jl.com/new/article/view/1650>
18. Кенжаев, Ё., & Амонов, Б. (2024). Кардиомиопатия ва унинг турлари: даволаш усуллари таҳлили. *Medicine, Pedagogy and Technology: Theory and Practice*, 2(11), 347–353. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/mpttp/article/view/60123>
19. Kenjayev Y., Saidov, J., & Abdumurotova, J. (2024). Болаларда учрайдиган оғиз касалликлари: муаммо ва ечимлар. *Acumen: International Journal of Multidisciplinary Research*, 1(4), 117–124. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/aijmr/article/view/63481>
20. Normurodova, A., Saidov, J., & Kenjayev, Y. (2024). Гинекологик касалликларнинг эрта аниқланиши ва самарали даволаш усуллари. *Acumen: International Journal of Multidisciplinary Research*, 1(4), 102–106. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/aijmr/article/view/63478>
21. Kenjayev, Y., & Berdiyeva, S. (2024). Yurak bo'lmacha va qorinchalari gipertrofiyasining elektrokardiografik belgilarini tahlil qilish. *Acumen: International Journal of Multidisciplinary Research*, 1(4), 107–113. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/aijmr/article/view/63479>
22. Kenjayev, Y., “Гистология слоев кожи и их функции”, *MJST*, vol. 4, no. 11, pp. 53–57, Nov. 2024, Accessed: Jan. 25, 2025. [Online]. Available: <https://www.mjstjournal.com/index.php/mjst/article/view/2007>
23. Кенжаев Ёдгор Маматкулович, Саидов Жасур Бахтиярович, Рахимова Мохинур Шамсуддиновна. (2024). Буйрак касалликларининг сабаблари,

- патогенези ва даволаш йўллари: турли патологик ҳолатларнинг таҳлили ва профилактика чоралари [Data set].
Zenodo. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14096723>
24. Abduqodirovna M. F., Ismatulloevich X. I., Mamatqulovich K. Y. Chaqaloqlarda sepsis kasalliklarining kechishi diagnostikasi laboratoriya taxlillari // American journal of applied medical science. – 2024. – T. 2. – №. 4. – С. 114-119.
25. Komiljonovich S. R., Mamatqulovich K. Y., Ibrohim o'g'li X. M. Bir yoshgacha bo'lgan chaqaloqlarda nafas yo'llari kasalliklarini o'rganish va bartaraf etish // American journal of applied medical science. – 2024. – T. 2. – №. 3. – С. 108-111.
26. Mamatqulovich, K. Y. (2024). Me'da osti bezi o'tkir va surunkali pankreatit kasalliklarini gistomorfologik tahlili. *American journal of applied medical science*, 2(3), 49–53. Retrieved from <https://advancedscientia.com/index.php/AJAMS/article/view/190>
27. Kenjayev Yodgor Mamatqulovich, & Xidirov sardor farxod o'g'li. (2021). Influence of risk factors on the health of schoolchildren in hot climates of surkhandarya region. *Web of Scientist: International Scientific Research Journal*, 2(05), 389–392. <https://doi.org/10.17605/OSF.IO/8TB3X>
28. Kenjaev E., Xusanova F. K'krak bezi saratoni: etiologiyasi, epidemiologiyasi, diagnostika va daволаш usullari // *acumen: International journal of multidisciplinary research*. – 2024. – T. 1. – №. 5. – С. 395-399.
29. Kenjaev Y., Alimova Z., Choriev S. Ensefalopatiyalar va ularning turlari, kelib chiqish sabablari, davolash usullari // *ACUMEN: International journal of multidisciplinary research*. – 2024. – T. 1. – №. 4. – С. 159-164.
30. Mamatqulovich, K. Y., qizi, X. Z. I., & qizi, X. M. O. (2024). Glomerulonefrit kasalligida klinik laborator tahlillarning o'rni va samaradorligi. *American journal of applied medical science*, 2(3), 112–120. Retrieved from <https://advancedscientia.com/index.php/AJAMS/article/view/247>
31. Mamatqulovich, K. Y., & Fayzullayevna, R. S. (2024). Husnbuzarlar etiologiyasi, klinikasi va davolash chora-tadbirlari. *American journal of applied medical science*, 2(3), 126–130. Retrieved from <https://advancedscientia.com/index.php/AJAMS/article/view/267>
32. Kenjaev Yodgor Mamatqulovich Xolmurodov Inoyatillo Ismatulloevich Choriev Shohjahon Xabibullo o'g'li. (2024). Ko'kyo'tal kasalligi va uni oldini olish chora-tadbirlari [Data set].
Zenodo. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14049268>

33. Kenjayev, Y., & Do'snaye, N. (2024). Нафас олиш аъзоларининг аллергик касалликлари: илмий таҳлил. *Acumen: International Journal of Multidisciplinary Research*, 1(4), 269–274. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/aijmr/article/view/63597>
34. Sattorova, J., Saidov, J., & Kenjayev, Y. (2024). Юрак хуружидан кейинги реабилитация самарадорлигини ошириш. *ACUMEN: International Journal of Multidisciplinary Research*, 1(4), 275–280. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/aijmr/article/view/63598>
35. Sulstonova, D., & Kenjayev, Y. (2024). Bachadon miomasi: klinik belgilari va samarali davolash usullari. *Journal of Science-Innovative Research in Uzbekistan*, 2(12), 180–183. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/journal-science-innovative/article/view/62651>
36. Berdiyeva, S., Kenjayev, Y., & Xolmurodov, I. (2024). Jigar sirrozi: sabablari, belgilari va davolash usullari. *Acumen: International Journal of Multidisciplinary Research*, 1(4), 195–202. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/aijmr/article/view/63500>
37. Kenjayev, Y., & Shopo'latova, M. (2024). Xronik rinitni davolashning zamonaviy usullari va uning samaradorligi. *Acumen: International Journal of Multidisciplinary Research*, 1(4), 203–209. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/aijmr/article/view/63501>
38. Kenjayev, Y., Saidov, J., & Abdumurotova, J. (2024). Болаларда учрайдиган оғиз касалликлари: муаммо ва ечимлар. *Acumen: International Journal of Multidisciplinary Research*, 1(4), 117–124. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/aijmr/article/view/63481>
39. Normurodova, A., Saidov, J., & Kenjayev, Y. (2024). Гинекологик касалликларнинг эрта аниқланиши ва самарали даволаш усуллари. *Acumen: International Journal of Multidisciplinary Research*, 1(4), 102–106. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/aijmr/article/view/63478>
40. Kenjayev, Y., & Berdiyeva, S. (2024). Yurak bo'lmacha va qorinchalari gipertrofiyasining elektrokardiografik belgilarini tahlil qilish. *Acumen: International Journal of Multidisciplinary Research*, 1(4), 107–113. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/aijmr/article/view/63479>
41. Mamatqulovich, K. Y. (2024). Me'da osti bezi o'tkir va surunkali pankreatit kasalliklarini gistomorfologik tahlili. *American journal of applied medical science*, 2(3), 49–53. Retrieved from <https://advancedscientia.com/index.php/AJAMS/article/view/190>

42. Jo‘rayeva, M., & Kenjayev, Y. (2024). Кўриш аъзоси инфекциялари: уларни профилактика қилиш ва самарали даволаш. Synapses: Insights across the Disciplines, 1(4), 271–274. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/siad/article/view/63958>
43. Qaxxorov, B., Kenjayev, Y., & Xolboyev, N. (2024). Gipertenziya kasalligi oldini olish choratadbirlari: xavf omillari, erta diagnostika va davolash yondoshuvlari. Synapses: Insights across the Disciplines, 1(4), 280–285. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/siad/article/view/63956>
44. Kenjayev, Y., & O‘roqova, S. (2024). Saramas kasalligi: kekса ёшли аёлларда кечиши ва касалликни оптималлаштириш. Synapses: Insights across the Disciplines, 1(4), 230–234. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/siad/article/view/63950>

